

Received-Makale Geliş Tarihi 16.09.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.10.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(112), 2015-2034

Research Article /Araştırma Makalesi
10.5281/zenodo.14020409

Osman Kılıçaslan
<https://orcid.org/0009-0007-6367-1791>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Gökmen Mengütay
<https://orcid.org/0009-0005-8695-0756>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Ramazan Balhan
<https://orcid.org/0009-0001-0110-6929>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Zahide Karaoğlu
<https://orcid.org/0009-0003-8408-364X>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Mehmet Fatih Akman
<https://orcid.org/0009-0000-8246-9571>
MEB, Denizli / TÜRKİYE

Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Kaygı Düzeyleri (Denizli İli Merkezefendi İlçe Örneği)

Working In High Schools Teachers' Professional Anxiety Levels (The Example Of Central District Of Denizli Province)

ÖZET

Bu çalışmada, ortaöğretim kurumlarında görev yapan eğitimcilerin mesleki açıdan ortaya çıkan kaygı düzeylerini ve bu kaygı düzeylerinin bir takım değişkenlerle aralarındaki ilişki araştırılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada betimsel "tarama modeli" uygulanmıştır. Çalışmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılı Denizli iline bağlı merkez ilçesinden olan Merkezefendi ilçesine bağlı liselerde çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. "Rastgele örnekleme" modeliyle seçilen 247 öğretmene ulaşılarak veriler toplanmıştır. Bu çalışmada kullanılan veri toplama aracı; "Kişisel Bilgiler" ve "Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği" olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,97 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada eğitim çalışanlarının mesleki kaygı düzeyleri ve alt boyutları; "Ben merkezli kaygılar alt boyutu", "Görev merkezli kaygılar alt boyutu", "Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu" ve ölçeğin geneli için algılarının "Kaygılanmıyorum" düzeyinde olduğu tesbit edilmiştir. Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin ve alt boyutlarının cinsiyete, üniversiteye girişte tercih sırasına, mezun oldukları lise türüne, üniversiteden mezun oldukları bölüme, kariyer planları ve ailelerinde öğretmen olma durumu değişkenlerine göre herhangi bir anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Fakat öğretmenlerin mesleki olarak bilgi düzeyine, öğretmenliğe olan güvenlerine ve öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemelerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Farklılıkların ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlarda öğretmenlerin mesleki bilgi düzeyleri "yeterlidir" diyenlerin mesleki kaygılarının "orta düzeyde yeterlidir" diyenlerden daha az olduğu, öğretmenlikte kendine güvenmede "kendime orta düzeyde güveniyorum" diyenlerin mesleki kaygılarının "kendime güveniyorum" diyenlere göre çok yüksek olduğu ve öğretmenlik mesleğini "isteyerek seçen"lerin mesleki kaygılarının "isteyerek seçmeyen"lere göre daha az olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Mesleki kaygı, Öğretmen, Denizli, Lise

ABSTRACT

In this study, we tried to investigate the professional anxiety levels of educators working in secondary education institutions and the relationship between these anxiety levels and a number of variables. In this study, a descriptive "scanning model" was applied. The population of the study consists of teachers working in high schools in Merkezefendi district, which is a central district of Denizli Metropolitan Municipality, in the 2023-2024 academic year. Data were collected by reaching 247 teachers selected with the "random sampling" model. The data collection tool used in this study; It consists of two parts: "Personal Information" and "Teaching Profession Anxiety Scale". The Cronbach Alpha value of the scale was found to be 0.97. In this study, professional anxiety levels and sub-dimensions of education workers; It was determined that their perceptions for the "ego-centered concerns sub-dimension", "task-centered concerns sub-dimension", "student-centered concerns sub-dimension" and the scale in general were at the "I am not worried" level. It has been observed that teachers' professional anxiety level and its sub-dimensions do not show any significant difference according to their gender, their order of preference for university entrance, the type of high school they graduated from, the department they graduated from, their career plans and the status of being a teacher in their family. However, significant differences were found according to the teachers' level of professional knowledge, their confidence in teaching, and whether they chose the teaching profession willingly or not. The differences are that the professional anxiety of those who say teachers' professional knowledge level is "sufficient" in the overall scale and in all sub-dimensions is less than those who say "it is moderately sufficient", in terms of self-confidence in teaching, the professional anxiety of those who say "I am moderately confident in myself" is much higher than those who say "I am confident in myself", and it has been observed that those who "chose their profession voluntarily" have less professional anxiety than those who "did not choose it voluntarily".

Keywords: Professional anxiety, teacher, Denizli, high school.

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitimin birçok tanımı olmasına rağmen basit ve basit bir şekilde bireylerde gönüllü ve planlı bir davranış değişikliği süreci olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1997). Mustafa Kemal, "Eğitim en önemli ve temel noktadır, çünkü özgür, bağımsız, şanlı ve asil bir toplum olarak yaşayan bir millet ile kölelik ve sefalet içinde yaşayan bir millet arasındaki farktır." demiştir (Aytaç, 1984, s.10).

Her zaman olduğu gibi modern toplumda iş hayatına entegrasyon önemlidir. Öğretmenler yaptıkları çalışmalarla sürekli olarak insan unsuruyla iletişim halindedirler. Başta yöneticiler, müdürler, müdür yardımcıları, hatta öğrenciler ve velilerle olmak üzere meslektaşlarıyla sürekli iletişim ve etkileşim halindedirler. Öğretmenlerin karşılaştığı zorluklar her zaman farklı özelliklere ve konumlara sahip bu insan profillerine bağlı olup, stres, tükenmişlik, yetersizlik şeklinde tekrarlanabilmektedir. Öğretmenlerin işlerini iyi yapabilmeleri için iyi ve ilgili yöneticilere, sorumlu ve destekleyici ebeveynlere, sorumluluklarını tam olarak kabul eden saygılı öğrencilere ve iyi bir ruh ve beden sağlığına ihtiyaçları vardır. Bu açıdan bakıldığında iyi bir eğitim için öğretmenlerin mesleki güvensizlikten kurtulmaları veya en aza indirilmeleri, mesleklerine motive olmaları ve işlerine konsantre olabilmeleri gerekmektedir. Aynı zamanda verimliliği artırabilmek, korku ve stresi azaltabilmek, doyuma ulaşabilmek ve geleceğe güven duyabilmek bir ölçüde bu durumla ilişkilidir. Kaygı: "Kaygı; üzüntü, kasvetli düşünce, kaygı" anlamına gelir (TDK, 2005, 1115). Kaygıyı yok eden temel faktör olan güven, "bireylerin ifade edilen tehdit edici durumlarla karşı karşıya kaldıklarında yaşadıkları rahatsızlık, belirsizlik, kaygı, korku, can sıkıntısı, kontrol kaybı gibi olumsuz duygu durumları" olarak da adlandırılmaktadır. "Öğretmenlerin mesleğe başladıklarında özgüvenlerinin önemli ölçüde arttığı" belirtilmiş ve "mesleki kaygılardan uzaklaşmanın önemli olduğu" öne sürülmüştür (Taşgın, 2006, s. 679-686). Bu nedenle korku ve stresle baş ederken güven ve kesinlik en önemli argümanlardır.

Fuller'a (1969) göre öğretimle ilgili kaygılar vardır. "Kişisel, işle ilgili ve öğrenciyle ilgili kaygılar" olarak kategorize edilip bu şekilde açıklanmıştır (Akt. Taşgın, 2006, s.679-686).

Öğretmenlerin işleriyle ilgili kaygı duymalarının nedenleri arasında "sınıflardaki öğrenci sayısının artması nedeniyle öğrenmede yaşanan zorluklar ve öğretmenlerin yaşadığı zorluklar" yer alıyor.

"Öğrencilerin yetersiz eğitimi, kariyer güvensizliği ve açıkları ile ilgili endişeler." Ayrıca, yeni öğretmenlerin deneyimli öğretmenlere göre daha yüksek düzeyde kariyer güvensizliğine sahip oldukları gözlemlenmiştir (Wagner, 2008). Cabı ve Yalçınalp (2009), Öğretmenlerin "öğrencilerle iletişim, göreve başlama, okul hayatı, mali beklentiler, mesleki kabul ve çevre ile ilgili endişeleri" olduğu sonucuna varmışlardır.

Eğitim hedeflerine ulaşabilmek için eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin demokratik bir anlayışla görevlerinin gerektirdiği nitelik ve koşullara uymaları, ebeveynlerin ise bilinçli ve işbirlikçi tutum ve davranış sergilemeleri gerekmektedir. Çalışanların iş tatmini, motivasyonu ve örgüte aidiyet duygusu yüksek olmalıdır.

Araştırmalar, işte hissettiğiniz memnuniyetin "kaygı, stres, öz yeterlilik ve iş tükenmişliğiyle ters orantılı" olduğunu gösteriyor. Bu nedenle eğitim kurumlarında hizmet sağlayıcılara yönelik mesleki güvensizlik algı ve tutumlarının araştırılmasına ihtiyaç vardır. Bireyler ve ülkeler için kaygı düzeyinin belirlenmesi ve kaygının değişkenlere göre değişip değişmediğinin belirlenmesi açısından en önemli alanlardan biri olduğu kabul edilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu çalışmada araştırma probleminin temel ifadesi; "Lise Öğretmenlerinin Mesleki Kaygı Düzeyleri Nedir?" olarak oluşturulmuştur.

1.2.1. Alt Problemler

Bu çalışmada "Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin mesleki kaygıları nelerdir?" sorusunun cevabını bulmaya yönelik alt sorular şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Öğretmenlerin (ve alt alanlarının) mesleki kaygıları nelerdir?
2. Öğretmenlerin kariyer kaygısı ve alt boyutlarına ilişkin görüşleri; a) cinsiyet, b) üniversite tercih sıralaması, c) hangi liseyi bitirdiği d) üniversite diplomasının bölümü, e) kariyer planları, f) öğretmenin ailedeki durumu, g) mesleki açıdan bilgi düzeyi, h) Öğretmenin kendinde oluşturduğu güven duygusu)

Gönüllü olarak öğretmenlik mesleği seçimi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? Bu iki alt problem olarak geliştirilmiştir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Öğretmenlerin yetiştirilmesi, mesleki açıdan geliştirilmesi ve kaygı düzeylerinin azaltılması için bu sürecin doğru yönetilmesi gerekmektedir. Öğretmenler olarak, "hayatta kalma endişesi, öğretme misyonunun taleplerini karşılamak, öğrenci öğrenimi üzerinde olumlu bir etki yaratmak ve eğitim sistemini iyileştirmek" dahil olmak üzere farklı kaygı türleri belirlenmiştir (Kafkas vd., 2010, s.99). Bu kaygıların ele alınması ve en aza indirilmesi, öğretmenlerin ve eğitimin kalitesinin artırılması açısından avantajlı olabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Denizli ili Merkezefendi ilçesinde hizmet veren öğretmenlerin yaşadıkları mesleki kaygı düzeylerini ortaya çıkarmak ve bu düzeylerin farklı faktörlere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir. Bu nedenle amaç, öğretmenlerin becerilerinin nasıl geliştirilebileceği, kaygının nasıl azaltılabileceği, önerilerde bulunulabileceği ve uygulama planlarının geliştirilmesine katkıda bulunabileceği konusunda bilgi ve fikir sunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Sosyal ve kültür ile ilgili değerlerin bizden sonraki kuşaklara nesillere iletilmesinde eğitim önemli bir görev üstlenmektedir. Eğitim ve öğretimde müfredat, donanım, teknoloji gibi fiziksel faktörlerin yanı sıra öğretici faktörleri ve onların yetenek, motivasyon, kalite ve kaygı düzeyleri de oldukça önemlidir. (Karip, 2007; Çelikten vd., 2005, s.207-237).

İş güvensizliği ve mesleki açıdan ortaya çıkan kaygı, özellikle eğitim kurumlarında görev yapan kişilerde "Kaygı, tükenmişlik, iş tatminsizliği ve öz-yeterlik sorunlarına neden olmakta, bu bireylerde psikolojik, fiziksel ve sosyal sorunlara neden olmakta, insanların performans ve davranışlarını etkilemektedir. İşinizi yapma veya işi bitirme yeteneğinizin hizmetin yerine getirilmesinde korku ve umutsuzluk düzeyini önemli ölçüde artırmaktadır" (Tümkaya, Aybek ve Çelik, 2007). Tüm bu olumsuz duyguları ortadan kaldırmak için kaygıyı kontrol etme, yönetme ve ortadan kaldırma konusunda bilgi, deneyim ve yeteneğin artırılması gerekmektedir. Bu çalışma aynı zamanda öğretmenlere, eğitim yöneticilerine, iç ve dış eğitim paydaşlarına önemli bilgiler aktarması, pratik yapması, kaygı yönetimi ve kaygıyla baş etme konusunda farklı bakış açıları ve fikirler sunması açısından da önemlidir.

Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili pek çok çalışmanın olduğu görülecektir. Ancak belediyemizde ve Merkezefendi bölgesinde bu konuyla ilgili bir çalışma bulunmamaktadır. Henüz bulunamadı. Bu çalışma öğretmenlerin mesleki kaygı düzeylerine ilişkin algılarını ve bu algıların farklı değişkenlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bulgulara dayanarak gerekli önerilerde bulunmaya çalışacağız.

1.5. Sayıtlar

Araştırma varsayımları.

- Bu çalışmaya katılan öğreticiler herhangi bir baskıya maruz kalmadan, kendi istekleriyle doğru bir şekilde tepki(yanıt) vermeye çalışmışlardır.
- Bu çalışmaya katılan öğreticiler mesleki güvensizlik konusu hakkında iyi düzeyde bilgi sahibi oldukları görülmektedir.
- Ölçüm için kullanılan araçlar çalışmanın amacını tanımlamaya yeterlidir.

1.6. Sınırlılıklar

- 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ilçesinde ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğreticilerin algı ve tutumlarıyla sınırlı olup yalnızca bu öğretmen grubu dahil edilmiştir.
- Veri toplama aracı olarak "Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen bulgular bu ölçek yardımıyla elde edilen verilerdir.

Bu çalışma ile ilgili alan yazın taraması ve öğreticilerin ölçme aracına verdikleri yanıtlarla sınırlandırılmıştır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde “Kaygı, işyeri kaygısı, ben merkezli kaygı, görev merkezli kaygı, öğrenci merkezli kaygı ve ilgili araştırmalar” teması ve bu alanda yapılan çalışmalardan bazıları yer almaktadır.

2.1.1. Kaygı

Kaygı, korku, üzüntü, huzursuzluk, belirsizlik, sıkıntı, korku, kontrol kaybı vb. anlamına gelir ve genellikle nedeni bilinmeyen ancak kişiyi etkileyebilecek, tehdit edici bir durumdaki kötü gelişmelere ilişkin düşüncelerden kaynaklanır. Duygunun eşlik ettiği olumsuz tepki olarak tanımlanabilir (TDK; Bozdam ve Taşgın, 2008). Gelecekte ne olacağını kestirememek insanların kaygılarının temel sebeplerinden biri olarak kabul edilmektedir (Cüceloğlu, 2004).

Psikolojide "kaygı" terimini kullanan, kavram olarak tanımlayan ve nedenlerini inceleyen ilk kişi Freud'dur. Freud kaygı; "Bireyi fiziksel veya sosyal çevreden gelebilecek tehlikelere karşı uyarır, gerekli adaptasyonları sağlar ve yaşamı sürdürme işlevlerine katkıda bulunabilmektedir"(akt. Geçtan,1981). Korku kavramı tarih boyunca yaygın olarak kullanılmış, 1940'lı yılların sonlarından itibaren psikoloji ve beşeri bilimler alanındaki çalışma ve araştırmalarda karşımıza çıkmıştır (Köknel, 1995).

Kaygı farklı bir ifadeyle anksiyete teriminin kökeni eski yunanca “anxietas” olup; “korku, endişe, merak” gibi anlamlarla ifadelendirilmektedir (Köknel, 1989). Kaygı, iç veya dış tehlike tehdidinden ve tehlikeli durumların ortaya çıkma ihtimalinden kaynaklanan bir duygudur (Işık, 1996). Öner (1977) ise kaygıyı, kişinin tehditkâr veya tehlikeli olarak algıladığı ve istenmeyen bir durum olan bireyin içsel ve dışsal zihinsel durumu olarak tanımlamaktadır (Çakmak ve Hevedanlı, 2005, s. 116). Yukarıdakilerden de anlaşılacağı üzere kaygı hem bireyler hem de kurumlar açısından hoş görülmemeyen ve arzu edilmeyen bir durumdur. Kaygının nedeni ister içsel ister dışsal olsun, kişinin sağlıklı bir yaşam sürmesinin, başarılı olmasının, işinden memnun olmasının, çalışma ortamında kendisini güvende hissetmesinin tam tersidir.

Kaygı, kişinin iç veya dış dünyadan gelen bir uyarıya karşı karşıya geldiğinde ortaya çıkan duygusal, fiziksel ve zihinsel bir tepkidir.

Bir başka deyişle “önlenmesi zor bir durum veya olay karşısında kişinin hissettiği aşırı korku ve heyecan durumudur (Özkan, 2014).

Kaygının pek çok olumsuz yönü olsa da "canlı organizmaları harekete geçiren, koruyan, motive eden" olumlu yönleri de vardır. Olumlu korku, insanları toplumda önemli konumlara ulaşmaya motive edebilir ve öğrenme motivasyonlarını artırabilir (Akgün, vd., 2007, s.284).

Kontrollü kaygı bireyler için pek çok olumlu özelliğe sahip olabilirken, olumsuz ve bireyin kontrolü dışında olan korku hem bireyler hem de örgütler açısından istenmeyen bir durumdur.

Kaygı bütün bireyler için olağan bir duygusal durumdur ve çeşitli biçimlerde ve farklı düzeylerde kendini gösterebilir. Geçici ve durumsal kaygıyı ifade eden durumluk kaygı ile bazı kişilerin sürekli rahatsızlık duymasını veya mutsuzluğunu ifade eden kalıcı kaygı, davranış bilimlerinde özellikle çalışma alanlarıdır (Köknel 1995). Cüceloğlu (2004) “Belirli bir ortamda kendini güvende ve huzurlu hissedenen bir kişi kaygı ya da korku hissetmezken, aynı ortamdaki bir başka kişinin o ortamı tehlikeli olarak algılaması ve bu algının uyarılmaya neden olması mümkündür.” “İnsanlar mutlu, huzurlu ve güvenli bir ortamda yaşamak için çabalamaktadırlar. Kaygıyla başa çıkmanın farklı yol ve yöntemlerini denerler ve genellikle bilinçli olarak kullandıkları teknikleri, tercihen öğrenerek edinirler (Aytaç ve Keser, 2002).”

Kaygı öncelikle içsel ve öznel bir endişe durumudur.

"Kaygı, otonom sinir sisteminin karakteristik bir aktivitesi olan, solunum hızındaki değişiklikler, artan kalp atış hızı, solgunluk, ağız kuruluğu, terleme, iskelet kası gerginliği, titreme vb. dahil olmak üzere bir tehlike sinyalidir.

Korku; "normal kaygı durumları ve patolojik kaygı durumları, akut kaygı durumları ve kronik kaygı durumları" olarak ayrılabilir."Kişinin yaşadığı ortamdan kaynaklanan belirli etkinliklerin neden olduğu kaygı normal kaygıdır. Nevrotik kaygı ise sebepsiz yere ortaya çıkan ve sahibine mantıksız görünen bir

korkudur. Akut kaygı yoğun ve kısa sürelidir. Kronik kaygı ise daha az yoğundur ve süresiz olduğu düşünülmektedir. Akut anksiyete durumları psikiyatri hastalarında daha sık görülmektedir (Köknel 1995).

Gerçek kaygı; Korku, insanları dış çevrenin oluşturduğu fiziksel veya insanla ilgili tehlikelere karşı uyarır ve uyum sağlamaya ve hayatta kalmaya katkıda bulunur.

Ailenin istek ve beklentileri, kendi istek ve beklentileri, tutumları, yaşam tarzı, kardeş sayısı gibi pek çok faktörün insanlarda kaygıya neden olmasında önemli olduğu bulunmuştur (Varol, 1990).

2.1.1.1. Mesleki Kaygı

Bazı eğitimcilerin, öğretmenlerin kişiliğinin ve zihinsel sağlığının, öğretme davranışı açısından içerik bilgisi, pedagojik bilgi ve uzmanlık kazandırmaktan daha önemli olduğu konusunda hemfikir oldukları görülmüştür (Chotas ve Thoresen, 1976, s. 159-184). Öğretmenlerden Mesleğini gerektiği gibi yerine getirebilmek için tam yetenek ve özgüvene sahip olmaları, kaygı, stres, baskı vb. şeylerden uzak olmaları gerekir. Önemli olan olumsuzluğun olmaması ya da minimum düzeyde olmasıdır (Taşgın, 2006, s. 679-686). Öğretmenlerin mesleki kaygılardan uzak durabilmeleri için yetkin ve özgüvenli olmaları gerekmektedir.

Meslek, belirli miktardaki eğitim faaliyetleri, işler ve meslekler yoluyla edinilen sistematik bilgi ve becerilere dayanarak, insanlar için yararlı mal ve hizmetler üretmek ve karşılığında para kazanmak amacıyla toplum tarafından belirlenen bir kurallar bütünüdür.

Aynı zamanda meslek İnsanların yaşamaya devam etmelerini sağlamak için gerekli bir uzmanlık alanıdır (Yılmaz, 2007, s.317-336).

Literatür taraması ve incelemesi, öğretmenler arasında iş güvencesizliğinin yaygın olarak kabul edilen bir tanımını bulamadı. Ancak Fuller (1969) öğretmenlik mesleğine ilişkin bu kaygıları ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli olmak üzere üç kategoride değerlendirmiştir. Işık (1996) kaygıyı, hoş olmayan bir duygusal durum olarak tanımlanan bir veya daha fazla tehdit edici durum karşısında kişinin hissettiği "huzursuzluk, belirsizlik, korku, huzursuzluk, sıkıntı ve kontrol kaybı" gibi olumsuz duyguların öngörülmesi olarak tanımlamıştır.

2.1.1.2. Ben Merkezli Kaygı

Ben-merkezli kaygı, öğretmenin mesleğini başarıyla sürdürüp sürdüremeyeceği konusundaki kaygısını ifade etmektedir. Ben merkezli korkunun merkezinde kişinin kendisi vardır ve korkunun içsel bir nedeni vardır. Bu nedenle sürekli yoğun stres altındadır. "Öğretmenlik benim için doğru iş mi?", "Her gün nasıl öğretmenlik yapacağım?", "Sınıfta gürültü olursa müdür ve diğer öğretmenler benim hakkımda ne düşünür?" gibi soruları sürekli kendisine sorarak kaygı duyması olarak tanımlanmaktadır.

2.1.1.3. Görev Merkezli Kaygı

Otorite kaygısının odağı "örnek olarak öğretmen olmak, öğretim görevlerine odaklanmak, iyi bir öğretmen olmayı önemsemek" temel fikrinde ve yeni öğretim yöntem ve gereçlerinin araştırılmasında kendini gösterebilir. Görev odaklı kaygıya sahip bireyler "çeşitli sınıf ortamlarında eğitilebilir ve yetiştirilebilir." Öğretim nasıl gerçekleşir? ", "Öğretmenlik alanında yeni materyal, teknik ve fikirleri nasıl elde ederim? ", "Öğretmenlik işimde başarılı olmama en iyi kimin yardımcı olabileceğini bilmek istiyorum? "Bunun gibi konularda endişe duyduğunu söyleyebiliriz.

2.1.1.4. Öğrenci Merkezli Kaygı

Öğrenci merkezli kaygılar öğrenciyi merkeze alır ve bu kaygıyı önemseyen öğretmenler öğrencilerinin mümkün olan en iyi bilişsel, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya odaklanır. Öğrenci merkezli kaygıları olan öğretmenler kendilerine şunu sorar: "Öğrencilerimiz için öğrenmeyi nasıl mümkün, daha kolay ve daha hızlı hale getirebiliriz?" "Yaşam boyu öğrenmenin onlar için önemli ve gerekli hale gelmesi için her öğrenciyi nasıl destekleyebiliriz?" Özel eğitim ihtiyaçlarımız var mı veya özel eğitime ihtiyacı olan biri var mı?" gibi sorularla kaygı duymaktadırlar (Taşgın, 2006, s.679-686).

2.1.2. Meslek Seçimi, Önemi ve Öğretmenlik Mesleği

16. yüzyılda İngiltere'de "meslek" sözcüğü daha çok hukuk, tıp ve teoloji alanları için kullanılıyordu. Daha sonraki dönemde "üniversite eğitimi almış ve sosyal statüsü yüksek kişilerin yaptığı öğrenilmiş bir iş veya mesleği ifade eden meslek" kelimesinin kullanımı yaklaşık dört yüzyıl öncesine dayanmaktadır. Önceki dönemlerde bilgi ve inançlar seçkinler arasında paylaşılırken ve yalnızca bu seçkinler mesleğin mensubu

olarak kabul edilirken, zamanla "meslek, hangi ırktan olursa olsun, yaşamı sürdürmek için gerekli geliri sağlayan bir iş veya meslek anlamında kullanılmaya başlandı (Şahin, 2011, s.266). Bu meslek insanlara sadece ekonomik gelir sağlamakla kalmayıp aynı zamanda çalışanlara "bağımsızlık, güvenlik, grup üyeliği, tanınma" ve "mesleki olarak kendini gerçekleştirme" fırsatları da sağlamaktadır (Kuzgun, 2004, s. 6). Bir kişinin doğuştan sahip olduğu beceriler, gizli yetenekler ile daha sonra edinilen bilgi ve deneyimle beraber mesleğini yaparken belli bir noktaya erişir. Ayrıca çalışanlar kendilerini iş yerinde üretken ve başarılı gördüklerinde kendilerini önemli ve değerli olarak algılamaktadırlar (Yeşilyaprak, 2012, s.4).

Kariyer seçimi, tercih edilen mesleği seçme ve aktif olarak buna hazırlanma sürecidir. Bir kişinin seçtiği kariyer yolu, mesleki ve sosyal etkileşimlerini önemli ölçüde etkiler. Bazı profesyoneller için, küresel bakış açıları, seçtikleri alandaki başarı potansiyelleri, karşılaşacakları ve etkileşime girecekleri insanlar, kişisel değerleri, günlük rutinleri ve alışkanlıkları dahil olmak üzere hayatlarının çeşitli yönlerini kapsar. Meslek çok çeşitli sorumlulukları ve görevleri kapsar, ancak kişisel meseleleri kapsamaz. Bu aynı zamanda kişisel yaşamını da etkiler. Ancak koşulların karmaşıklığı, değişim ve dönüşümler ve mesleğin önemi, her geçen gün farklı mesleklerin ortaya çıkıp kaybolmasıyla birlikte giderek daha karmaşık hale gelmiştir (Kuzgun, 2004).

Günümüzde karmaşık olan kariyer seçimini etkileyen faktörler şu şekilde sınıflandırılabilir (Pişkin, 2012): Psikolojik etkenler (yetenekler, ilgi alanları, çoklu zeka, kişilik özellikleri, mesleki değerler). 2. Sosyolojik etkenler(aile, sosyo-ekonomik düzey). 3. Cinsiyet ve 4. Siyasi ve ekonomik faktörler" (s.44).

İlgi ve becerilerin öncelikle kariyer seçimlerini belirlediği, öğrencilerin ilgi ve becerilerinin seçtikleri kariyerle örtüştüğü ve öğrencilerin "ilgilerinin" çoğu zaman "becerilerinden" daha baskın olduğu gözlemlenmiştir (Tracey ve Hopkins, 2001). "Olumlu aile ve kültürel etkilerin öğretmenlerin öğretmenlik kariyeri seçimlerinde en güçlü faktörler olduğu bildirilmektedir" (Butt, MacKenzie ve Manning, 2010).

Günümüzde başta öğretmenlik olmak üzere "birçok yapılan işe ve uğraşlara meslek denilmektedir". Bir işin veya mesleğin meslek olarak adlandırılabilmesi için taşıması gereken asgari özellikler şu şekilde sıralanabilir.

- 1) Ortaklaşa bir bilgi bütününe sahip olması,
- 2) Üzerinde bireylerce uzlaşılmış performans standartlarının olması,
- 3) Sahip olduğu Üyeleri temsil eden meslek örgütünün varlığı,
- 4) Bir meslek olarak toplum tarafından kabul edilmesi,
- 5) Etik ilkeler
- 6) Meslek belgesinin olması (diploma, sertifika vb.)" (Şahin, 2011, s.268).

Yukarıdaki özellikleri dikkate alındığında öğretmenlik Türkiye'de bir meslek ve meslek alanı olup, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda "millî eğitim, öğretim ve buna bağlı yönetim sorumluluklarını üstlenen özel bir meslek" olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2011 s. Sayfa 266). Ülkemizde ekonomik krizler sıklıkla yaşanmakta, istihdam ve istihdam zorlaşmaktadır. Gerekli anadallar ile yükseköğretim program türleri ve yerleri arasındaki dengesizlik, kariyer seçimleri ve kariyer gelişimi üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bu durum öğrenci açığına yol açarken bazı bölümlerde aşırı kalabalıklaşmaya da yol açtı. Bu açıdan bakıldığında öğretim alanında bir tercih ve birikim yoğunluğu söz konusudur (Yazıcı, 2009). Bunun nedenleri ise kısa sürede iş bulabilme (Çeliköz ve Çetin, 2004) ve kamu ve özel sektörde iş bulma ve çalışma imkânıdır. İnsanların daha fazla iş olanağına ve yükseköğrenim kontenjanlarına göre kariyer seçmesi onların "kişiliği, ilgisi, yeteneği" vb. temel alınarak yapılır. Mesleklerinden memnun kalacaklar mı, yeterli hassasiyeti gösterip göstermeyecekler mi gibi pek çok soru ve sorunu da beraberinde getiriyor. Başarılı olup olmayacakları, ekonomik doyum alıp alamayacakları gibi özelliklerin göz ardı edilmesine yol açacaktır. Meslek, bireylerin yalnızca ekonomik gereksinimleri karşılamak için değil, aynı zamanda kişisel gelişim ve tatmini teşvik etmek için üstlendikleri bir uğraştır. Mesleki doyuma ulaşamayan bireylerde tükenmişlik sendromu ve stres reaksiyonları görülmektedir' (Tanrıöğen, 1997, Yazıcı, 2009).

2.1.3. Meslek Olarak Öğretmenliğin Nitelikleri

"Öğretmenlerin yeterlilik alanlarının standartlaştırılması son derece önemlidir çünkü eğitim süreci müfredat, okulun fiziki koşulları, öğrencilerin kişisel özellikleri ve en önemlisi öğretmenlerin farklı nitelikleri gibi çoklu ve karmaşık yapılara sahiptir" (Kök, Çiftçi ve Eyk, 2011). Yetkinlik, herhangi bir işi

veya görevi doğru bir şekilde gerçekleştirmek için gereken nitelikleri ifade eder. Bu bağlamda öğretmen yeterlikleri denildiğinde akla “öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmek için gerekli olan bilgi, anlayış, beceri ve tutumlar” gelmektedir (Şahin, 2011, s. 295).

Öğretmen vasıfları ve vasıfları üzerine yapılan araştırmada “öğretmenlerin sahip olduğu vasıfların, kişisel ve mesleki vasıfların sayısının oldukça fazla olduğu” ortaya çıkmıştır (Yetim ve Göktaş, 2004; Özbek, Kahyaoğlu ve Özgen, 2007; Gelen ve Özer, 2008; Yeşilyurt, 2009; Kök ve diğerleri, 2011).

Öğretmen yeterliklerini geliştirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen adaylarının sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları içeren “öğretmenlik mesleğine yönelik genel yeterlikleri” tanımlayan bir dizi “özel mesleki yeterlikler” geliştirmiştir. Öğretmenlerinin sahip olması gereken veya sahip olması beklenen “özel alan Yeterlilikleri” Okul öncesi ve ilkökul öğretmenleri için tanımlanmıştır.(Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008, s. 42). Tüm öğretmenlerin bu niteliklere sahip olması eğitim sürecinin kalitesini olumlu yönde etkileyecektir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik genel yeterlilikler, tüm öğretmenlerin sahip olması gereken bilgi, beceri ve tutumları kapsayan altı temel yeterlilik (A-B-C-D-E-F), 31 alt yeterlilik ve 233 performans göstergesinden oluşmaktadır (MEB, 2008, s.42).

Tablo 2.1.4.1. Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterlilikleri

A. Kişisel ve mesleki değerler-mesleki gelişim,
A1. Öğrencilere değer verme, anlama ve saygı gösterme
A2. Öğrencilerin, öğrenebileceğine ve başaracağına inanma
A3. Ulusal ve evrensel değerlere önem verme
A4. Öz değerlendirme yapma
A5. Kişisel gelişimi sağlama
A6. Mesleki gelişmeleri izleme ve katkı sağlama
A7. Okulun iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkı sağlama
A8. Mesleki yasaları izleme, görev ve sorumlulukları yerine getirme
B. Öğrenciyi tanıma
B1. Gelişim özelliklerini tanıma
B2. İlgı ve ihtiyaçları dikkate alma
B3. Öğrenciye değer verme
B4. Öğrenciye rehberlik etme
C. Öğretme ve öğrenme süreci
C1. Dersi planlama
C2. Materyal hazırlama
C3. Öğrenme ortamlarını düzenleme
C4. Ders dışı etkinlikler düzenleme
C5. Bireysel farklılıkları dikkate alarak öğretimi çeşitlendirme
C6. Zaman yönetimi
C7. Davranış yönetimi
D. Öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme
D1. Ölçme ve değerlendirme yöntem ve tekniklerini belirleme
D2. Değişik ölçme tekniklerini kullanarak öğrencinin öğrenmelerini ölçme
D3. Verileri analiz ederek yorumlama, öğrencinin gelişimi ve öğrenmesi hakkında geri bildirim sağlama
D4. Sonuçlara göre öğretme-öğrenme sürecini gözden geçirme
E. Okul, aile ve toplum ilişkileri
E1. Çevreyi tanıma
E2. Çevre olanaklarından yararlanma
E3. Okulu kültür merkezi durumuna getirme
E4. Aileyi tanıma ve ailelerle ilişkilerde tarafsızlık
E5. Aile katılımı ve işbirliği sağlama
F. Program ve içerik bilgisi
F1. Türk Milli Eğitimnin amaçları ve ilkeleri
F2. Özel alan öğretim programı bilgisi ve uygulama becerisi
F3. Özel alan öğretim programını izleme-değerlendirme ve geliştirme

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2008, s.42).

2.1.4. Genel Kültür Bilgisi

Öğretmenlerin işlerini iyi yapabilmeleri için genel kültüre ilişkin çok kapsamlı bir bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmenlerden görevlerini yerine getirirken öğrencilere planlı, istenilen ve yeni davranışları öğretmeleri beklenmektedir. Bunu başarmak için öğretmenlerin içinde yaşadıkları toplumsal yapıyı, kültürel değerlerini, çevrelerindeki insanları anlamaları, kapsamlı bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmaları gerekmektedir. “Öğretmenlerden sadece belirli bir alanda uzman olmaları değil, aynı zamanda insanları, toplumu ve dünyayı etkileyen bazı sorunları tespit edebilmeleri ve bunlara çözüm önerileri sunabilmeleri de beklenmektedir.” (Celep, 2004, s.27-28). Öğretmenlerin genel kültürel bilgisi "konu ile ilgili olay ve gerçekleri açıklaması, disiplinler arası ilişkiler kurması ve dürüst olması, somutluk ve soyutluk, yakınlık ve mesafe, güncellik vb. öğretim ilkelerini öğretebilmesidir. Bu niteliklere sahip olması öğretmenin iletişimdeki pedagojik yeterliliğinin ölçüsüdür." (Yetim ve Göktaş, 2004).

2.1.5. Alan Bilgisi

Öğretmenlerin öğretecekleri konularla ilgili belli düzeyde bilgi sahibi olmaya devam etmeleri önemlidir. Örneğin bir fen bilgisi öğretmenin söz konusu dersin veya programın konu ve çıktıları hakkında tam bilgi sahibi olması ve eksikliklerden arınmış olması gerekir. “Sınıf öğretmenlerinin konu alanı müfredatındaki okuma, yazma, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen bilgisi ve matematik konularında yeterli bilgiye sahip olması gerekir” (Celep, 2004, s. 27-28). Öğretmenlerin öğrencilere konu alanlarıyla ilgili temel kavramları, araştırma ve analiz araç ve yapılarını ve bu özellikleri ürün olarak sunmaları beklenmektedir (Yetim ve Göktaş, 2004). Bir öğretmenin mesleki becerileri, konu alanını ne kadar iyi bildiğiyle ölçülebilir. Öğretmenler konularını iyi bildiklerinde, öğrenciler sınıfta kendilerini daha güvende ve daha az kaygılı hissederler. Öğretmenin uzmanlık alanı dışında başka bir konuda öğretim görevi alması öğretmenin başarısını, özgüvenini ve kaygı düzeyini olumsuz yönde etkileyebilir (Celep, 2004, 27-28).

2.1.6. Öğretmenlik Meslek Bilgisi

Eğitimin kalitesi ve niteliği için öğretmenlerin yeterli bilgi ve ana konuya hâkim olmaları eğitimin gerekli ve ön şartıdır ancak başarılı bir eğitim için yeterli değildir.

Çünkü öğretmenlik mesleği bildiğini nasıl öğreteceğini bilmeyi gerektirir.

“Öğretmenlerin sadece konu uzmanlığına değil, aynı zamanda öğretmenlik mesleğine ilişkin bilgi ve becerilere de sahip olmaları gerekir” (Celep, 2004, s. 27-28). Öğretmenlerin görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için öğrencilerin çeşitli özelliklerini (fiziksel, sosyal, psikolojik, zihinsel, psikomotor) bilmeleri gerekmektedir.

Bu bilgi bize öğrencilerinize uygun öğrenme yöntem ve tekniklerini uygulamanıza yardımcı olacaktır. Öğretmenler “öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini, gelişim düzeylerinin öğrenmeyi nasıl etkilediğini, öğretim sürecinde farklı gelişimsel özelliklerin nasıl dikkate alınacağını bilir ve öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırıcı öğretim stratejilerini uygulayabilirler” (Yetim ve Göktaş, 2004).

1998-1999 eğitim-öğretim yılında Eğitim Fakültesi'nin yeniden yapılandırma programının en önemli yapı taşlarından biri de öğretmen adaylarının okullarda daha fazla pratik deneyim kazanmalarını sağlayan Fakülte-Okul İşbirliği Programı olmuştur. Düzenli olarak yapılan araştırmalar bu çalışmaya katkıda bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalar sistematik olarak gözlemlendi ve değerlendirildi” (Işık, Çiltaş ve Baş, 2010). Ancak bu çalışmalar, öğretmen adaylarının işe başlamadan önce kendilerini yeterli hissettikleri ancak işe girdikten sonra yetersiz kaldıkları sonucunu değiştirmeye yetmemiştir. (Celep, 2004, s.28).

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, “çalışma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde yararlanılan istatistiksel işlemler”e ait bulgulara değinilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Denizli Merkezefendi ilçesinde ortaöğretim kurumlarında çalışan öğreticilerin mesleki kaygı düzeyleri ve bunun farklı değişkenlere göre farklılık gösterip/göstermediği incelenmiştir. Bu nedenle yapılan bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışma modelidir. “Tarama modeli, olan bir durumu var olduğu gibi betimlemeyi amaçlamakta ve evren konusunda genel hatlarıyla bir yargıya varabilmek adına evrenin tamamı veya evrenden alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama olarak ifade edilebilmektedir (Karasar, 2005, s.77-79).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Merkezefendi ilçesinde genel ve mesleki eğitim-öğretim yapan ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Bu çalışmanın evreninde 568 öğretmen yer almaktadır. Bu çalışmada evreni temsil edebilecek öğretmenlerden “rastgele örnekleme” yapılarak 300 öğretici seçilmiş ve bu öğretmenlere anketler verilmiştir. Anket sorularını tam olarak cevap veren 247 katılımcı öğreticiden elde edilen veriler kullanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada iki bölümden oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır.

Anketin ilk bölümünde öğretmene ilişkin genel bilgilere ilişkin dokuz soru yer almaktadır.

a) cinsiyet, b) üniversiteye giriş sınavlarında tercih edilen fakülte sırası, c) üniversite diploma türü, d) fakülte, e) mezuniyet sonrası kariyer planları, f) hanedeki öğretmenlik durumu, g) Mesleki derecesi (kıdemi), h) uzmanlık düzeyi, ı) mesleki güven düzeyi, i) öğretmen olmaya gönüllü karar verme

İkinci bölümde "mesleki kaygı ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlik mesleği Kaygısı Ölçeği, Borich (1996) tarafından geliştirilmiş ve Saban, Korkmaz ve Akbaşlı (2004) tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

“Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği” 45 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçekte 3 boyutlu olup her boyut 15 madde ile ölçülmüştür. Ben-merkezli kaygılar; “2, 4, 8, 9,13,14,18, 20, 24, 26, 28, 30, 32, 35 ve 44.”

Maddeler ile, Görev-merkezli kaygılar; “1, 3, 6, 7,10,11, 12, 16, 21, 25, 27, 31, 33, 40 ve

42.” Maddeler ile ve öğrenci-merkezli kaygılar; “5, 15, 17, 19, 22, 23, 29, 34, 36, 37, 38, 39, 41, 43, ve 45.” Maddeler ile ölçülmüştür. Mesleki Kaygı Ölçeği alt boyutlarının her birinden en çok alınabilecek puan değeri 75'tir. Öğretmenin bölümden aldığı puan ne kadar yüksek olursa, o öğretmen o bölümün temsil ettiği mesleki kaygıları o derece yüksek düzeyde taşıyor anlamına gelmektedir. Ölçek beşli likert tipinde olup düzey seçenekleri;

1= Çok az

2= Az

3= Orta

4= Çok

5= Pek çok şeklinde puanlama ile derecelendirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi çalışmasında, “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği birinci bölümü (ben merkezli kaygılar) için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.76, ikinci bölümü (görev merkezli kaygılar) için 0.73 ve üçüncü bölüm (öğrenci-merkezli kaygılar) için 0.76 olarak bulunmuştur (Cabı ve Yalçınalp, 2013, s.87). Bu çalışmada ise, “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği” birinci bölümü (ben merkezli kaygılar) için Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı.94, ikinci bölümü (görev merkezli kaygılar) için. 92 ve üçüncü bölüm için (öğrenci-merkezli kaygılar) .97 olarak bulunmuştur”.

3.4. Verilerin Analizi

2023-2024 eğitim öğretim yılında Denizli merkez ilçelerinden olan Merkezefendi ilçesi bünyesinde görev yapan öğretmenlerin, Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeğine verdikleri cevaplar SPSS 24 paket programına kodlanarak yüklenmiş ve analiz edilmiştir.

Verilerin normal dağılım analizi için yapılan basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) analizi değerlerine bakıldığında aşağıda tabloda gösterilen veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler -2 ile +2 arasında olduğundan verilerin dağılımı normal kabul edilmiş ve analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Buna ilişkin veriler Tablo 3.4.1’de verilmiştir.

Tablo 3.4.1. Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği ve Alt Boyutları Verilerinin Basıklık (Kurtosis) ve Çarpıklık (Skewness)Analizi

Ölçek ve Alt Boyutları	Basıklık (Kurtosis) Değeri	Çarpıklık (Skewness) Değeri
Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği	1,92	1,38
Ben Merkezli Kaygılar	1,89	1,06
Görev Merkezli Kaygılar	,89	1,03
Öğrenci Merkezli Kaygılar	1,31	1,22

Tablo 3.4.1. incelediğimizde ölçek verilerinin normal bir şekilde dağılım gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yapılan analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Bunun yanında manidarlık sınamalarında anlamlılık düzeyi olarak $\alpha = .05$ alınmıştır. Yapılan bu çalışmada elde edilen bulguların analizinde aşağıdaki sıralanmış olan istatistikî yöntemler izlenmiştir.

- 1) Araştırmaya katılan öğretmenlerin kişisel/demografik değişkenlerinin dağılımını incelemek için “Betimleyici istatistikler (frekanslar ve yüzdeler)” kullanılmıştır.
- 2) Öğreticilerin kariyer planları, önemi, bilginin uygunluğu, güven ve kendini seçme durumu gibi kategorik ikili değişkenler arasında diferansiyel analiz yapmak için “bağımsız örneklem T testi” kullanılmıştır.
- 3) Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), aşağıdakiler gibi iki veya daha fazla kategorik değişkeni incelemek için kullanılır: Öğretmenin üniversiteye girişte istediği sıralama, üniversite diploması, üniversite bölümü ve ailede öğretmen olup olmadığı değişkenlerini incelemek için kullanılmıştır.

Ölçeklerin ölçek aralıkları ve düzeylerini belirlemede; “Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği”ndeki dört aralık ve beş seçenek olduğu için (4:5=0,80) sonucunda elde edilen sayı en alt sayıdan başlayarak eklenmek suretiyle;

1.00 – 1.80 Çok az

1.81 – 2.60 Az

2.61 – 3.40 Orta

3.41-4.20 Çok

4.21-5.00 Pek Çok şeklinde yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu çalışmaya katkıda bulunan öğretmenlerin bireysel özellikleri ile alt problemlere ait olan bulgu ve bulgularla ilgili yorumlar altta ve sonraki sayfalarda yer almıştır.

4.1. Katılımcılara Ait Betimsel Bulgular

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılarak ankete ait sorularının hepsine yanıt veren 247 katılımcıya ait bulgular aşağıdaki Tablo 4.1.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Çalışmaya katılan Öğretmenlerin bireysel Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	193	78,1
	Erkek	54	21,9
Üniversiteye girişte tercih sırası	1. Tercih	105	42,5
	2. Tercih	31	12,6
	3, 4, ve 5. Tercih	38	15,4
	6-13. Tercih arasında	41	16,6
	14. ve sonrası Tercih	32	13,0
Mezun olunan lise türü	Anadolu Lisesi	34	13,8
	Anadolu Öğretmen Lisesi	33	13,4
	Meslek Lisesi	62	35,1
	Normal Lise	118	47,8
Bölüm	Sözel Dersler (Tarih, Coğrafya, Edebiyat)	90	36,4
	Sayısal Dersler (Matematik, Fizik, Kimya)	65	26,3
	Güzel Sanatlar, Spor (Müzik, Beden Eğitimi, Resim/Görsel sanatlar)	32	13,0
	Meslek Dersleri (Çocuk Gelişimi, Bilişim, El Sanatları, Güzellik, Saç Bakım)	60	24,3
Kariyer Planı	Öğretmenlik	211	85,4
	Yöneticilik ve diğer	336	14,6
Ailede Öğretmen Olma Durumu	Anne ve/veya Baba	39	15,8
	Kardeş	34	13,8
	Diğer	75	30,4
Bilgi Düzeyi Yeterliliği	Yeterlidir	175	80,9
	Orta Düzeyde Yeterlidir	72	29,1
	Kendine Güven Düzeyi	Kendime Güveniyorum	215
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	Orta Düzeyde Güveniyorum	32	13,0
	İsteyerek Seçtim	212	85,8
Mesleği İsteyerek Seçme Durumu	İsteyerek Seçmedim	35	14,2

Tablo 4.1.1’de öğretmenlerin % 78,1’inin bayan; % 21,9’unun bay olduğu, % 42,5’inin Öğretmenlik mesleğini tercihte üniversiteye girişte 1. Tercih olduğu, % 16,6’sının 6-13. Tercihleri aralığında yer aldığı, % 15,4’ünün 3-5. Tercihleri içerisinde, % 13,0’ünün 14. Ve daha sonraki tercihleri ve % 12,6’sının 2.

Tercihinin olduğu tespit edilmiştir. Bitirilen Ortaöğretim türüne bakıldığında % 47,8'inin Normal lise, %35,1'inin Meslek lisesi, % 13,8'inin Anadolu lisesi ve % 13,4'ünün Anadolu Öğretmen lisesi olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun normal ortaöğretim kurumu mezunu ve çok azının Anadolu öğretmen lisesinden mezun olduğunu söyleyebiliriz. Ortaöğretim kurumunda okurken bölümlerinin; % 36,4'ünün Sözel ağırlıklı dersler (Tarih, Coğrafya, Edebiyat),

% 26,3'ünün Sayısal ağırlıklı Dersler (Matematik, Fizik, Kimya), % 24,3'ünün Meslek Dersleri (Çocuk Gelişimi, Bilişim, El Sanatları, Güzellik, Saç Bakım) ve en az oran ile % 13,0 Güzel Sanatlar ve Spor Dersleri (Müzik, Beden Eğitimi, Resim) bölümünden mezun oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin Kariyer planı olarak % 85,4'ünün öğretmenlik ve % 14,6'sının idarecilik ve diğer şekilde belirtildiği, Ailesinden öğretmen olma durumuna göre % 40,1'inin "Yok"% 30,4'ünün "Diğer", % 15,8'inin "Anne ve/veya baba" ve % 13,8'inin kardeşinin öğretmen olduğu tespit edilmiştir. Öğreticilerin kendilerine ait bilgi birikimiyle alakalı olarak % 80,9'unun kendisini "Yeterli" ve % 29,1'inin "Orta düzeyde yeterli" şeklinde görüş beyan ettiği, Kendilerine ait güven düzeylerinin % 87,0 "Kendime güveniyorum" ve % 13,00 "Kendime orta düzeyde güveniyorum" dediği ve Öğretmenlik mesleğini kendi isteğiyle seçme durumunun % 85,8'inin isteyerek ve % 14,2'sinin istemeden seçtiği tespit edilmiştir.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin mesleki rollerinde ve bunun çeşitli alt boyutlarında yaşadıkları kaygı düzeyi nedir? ve '2. Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutlarına ilişkin kaygı düzeylerine ilişkin görüşleri, a) cinsiyet, b) üniversiteye yerleştirme tercih sırası, c) mezun olunan lise türü, d) üniversitenin mezun olunan bölümü, e) kariyer planı, f) öğretmenlik durumu aile, g) mesleki bilgi düzeyi, h) öğretmenlik konusunda özgüven, i) öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir? Soruları yanıtlamak için iki ayrı araştırmanın sonuçları sunulmaktadır.

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın başlangıç alt problemi "Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ve çeşitli boyutlarıyla kaygı düzeyleri nelerdir?" olarak ifade edilmiştir. Bu alt problemin çözümü için veriler incelenmiş ve tablo 4.2.1.1'de gösterilen sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 4.2.1.1. Öğreticilerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına ait Algılarının Analizi

Ölçek ve Alt Boyutlar	n	\bar{x}	s	Düzeği
Ben Merkezli Kaygılar	247	1,49	,57	Çok az
Görev Merkezli Kaygılar	247	1,75	,63	Çok az
Öğrenci Merkezli Kaygılar	247	1,72	,72	Çok az
Öğretmenlik Mesleği Kaygı Ölçeği	247	1,65	,61	Çok az

Tablo 4.2.1.1'e dikkatle bakıldığında yapılan analiz neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri alt boyutlarına bakıldığında "Ben merkezli kaygılar alt boyutu" ($\bar{x}=1,49$) ortalama, "Görev merkezli kaygılar alt boyutu" ($\bar{x}=1,75$) ortalama, "Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu" ($\bar{x}=1,72$) ortalama ve ölçeğin geneli için ($\bar{x}=1,65$) ortalama ile algılarının "Çok az" düzeyinde olduğu görülmüştür. Sonuçlara göre öğretmenlerin kişisel çıkarlarını ön planda tutmadıkları, sorumlulukları veya öğrencileriyle ilgili kaygı yaşamadıkları, genel olarak mesleki kaygıları olmadığı sonucuna varılabilir. Sonuç olarak öğretmenlerin mesleki kaygı algılarının ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlarında "çok düşük" düzeyde olması öğretmenlerin mesleki kaygı algılarının çok düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Herhangi bir kaygılarının olmadığı, bunun bazı nedenlerinin ise öğretmen olmaya karar vermeleri ve bu mesleği isteyerek seçmeleri olabileceği düşünülmektedir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu çalışmanın ikinci sıradaki alt problemi "Öğretmenlerin mesleki kaygı ve alt boyutları kaygı düzeylerine ilişkin görüşleri; a) Cinsiyet, b) Üniversiteye yerleşme tercih sırası, c) Mezun olunan lise türü, d) Üniversite mezuniyet bölümü, e) Kariyer planı, f) Ailede öğretmen durumu, g) Mesleki bilgi düzeyi, h) Öğretmenlikte kendine güvenme durumu, i) Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?" olarak ifade edilmiştir. Bu alt probleme yanıt bulmak yapılan analizler aşağıdaki Tablolarda yer almaktadır.

Öğreticilerin mesleki kaygı ve alt boyutlarına ilişkin algılarının cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek için yapılan t testi analiz sonuçları Tablo 4.2.2.1'de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.1. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,51	,61	1,02	,30
	Erkek	54	1,42	,43		
Görev Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,77	,64	,66	,50
	Erkek	54	1,70	,60		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Kadın	193	1,73	,71	,31	,75
	Erkek	54	1,69	,78		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Kadın	193	1,67	,62	,67	,49
	Erkek	54	1,60	,58		

* p>0,05

Tablo 4.2.2.1 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($t=,67$; $p>0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t= 1,02$; $p>0,05$), görev merkezli kaygılar ($t= ,66$; $p> 0,05$) ve öğrenci merkezli kaygılar ($t= ,31$; $p> 0,05$) alt boyutlarının tamamında cinsiyete göre farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak kadın ve erkeklerin bu mesleğe ilişkin girişlerinin çok eski olması, cinsiyete dayalı bir ayrımcılığın bu meslekte olmamasından dolayı mesleki kaygılarının farklı olmadığı sonucuna ulaşılabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının üniversiteye yerleşme tercih sırasına göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4.2.2.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.2. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Üniversiteye Yerleşme Tercih Sırası Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Tercih Sırası	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,50	,66	,90	,46	Yok
	2. tercih	31	1,53	,48			
	3-5. tercih	38	1,42	,52			
	6-13. tercih	41	1,61	,57			
	14 ve sonrası tercih	32	1,38	,40			
Görev Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,77	,63	,98	,41	Yok
	2. tercih	31	1,68	,51			
	3-5. tercih	38	1,74	,64			
	6-13. tercih	41	1,89	,77			
	14 ve sonrası tercih	32	1,61	,50			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	1. tercih	105	1,68	,76	1,20	,30	Yok
	2. tercih	31	1,54	,44			
	3-5. tercih	38	1,77	,67			
	6-13. tercih	41	1,90	,90			
	14 ve sonrası tercih	32	1,72	,61			
Mesleki Kaygı (Genel)	1. tercih	105	1,65	,65	,89	,47	Yok
	2. tercih	31	1,56	,44			
	3-5. tercih	38	1,64	,58			
	6-13. tercih	41	1,80	,71			
	14 ve sonrası tercih	32	1,57	,46			

*p>0,05

Tablo 4.2.2.2’e incelendiğinde Anova Testi analizi sonucunda öğreticilerin mesleki açıdan kaygı düzeyinin öğretmenlerin üniversiteye ilk girişte tercih sırasına bağlı olarak anlamlı olacak düzeyde bir farklılık göstermediği ($F=,89$; $p>0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F=,90$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F=,98$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= 1,20$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin oluşturulan algılarının üniversiteye ilk girişte tercih sırasına bağlı olarak yine farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ele geçirilen verilerden yola çıkarak öğreticilerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin üniversiteye ilk girişte tercih sırasına bağlı olarak herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu sonucuna varılmıştır.

Öğreticilerin mesleki bakımdan kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik olarak algılarının bitirilen ortaöğretim kurumuna göre anlamlı derecede farklılık gösterip/göstermediği denemek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) neticeleri Tablo 4.2.2.3’te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.3. Öğreticilerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının bitirilen Ortaöğretim türü Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Lise Türü	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,37	,35	2,00	,11	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi Meslek Lisesi	33	1,45	,52			
	Normal Lise	62	1,64	,77			
		118	1,46	,51			
Görev Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,67	,56	1,83	,14	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi Meslek Lisesi	33	1,77	,57			
	Normal Lise	62	1,91	,66			
		118	1,69	,64			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Anadolu Lisesi	34	1,69	,68	,16	92	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi Meslek Lisesi	33	1,74	,54			
	Normal Lise	62	1,77	,80			
		118	1,69	,74			
Mesleki Kaygı (Genel)	Anadolu Lisesi	34	1,58	,48	1,09	35	Yok
	Anadolu Öğretmen Lisesi Meslek Lisesi	33	1,65	,49			
	Normal Lise	62	1,77	,71			
		118	1,61	,61			

*p>0,05

Tablo 4.2.2.3'e incelendiğinde Anova Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin bitirdikleri ortaöğretim kurumu türüne göre anlamlı düzeyde bir farklılık göstermediği (F= 1,09; p>0,05) tespit edilmiştir. Alt boyutlar incelendiğinde; Ben Merkezli Kaygılar (F= 2,00; p>0,05), Görev Merkezli Kaygılar (F= 1,83; p>0,05) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar (F= ,16; p>0,05) alt boyutlarıyla alakalı algılarının bitirilen ortaöğretim türüne bağlı olarak yine de bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilere dayalı olarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin bitirilen ortaöğretim türüne bağlı olarak herhangi bir farklılık göstermediği ve dolayısıyla da mesleki açıdan kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu neticesine ulaşılmıştır. Bunun nedeni olarak ortaöğretim kurumu ders müfredatının hemen hemen bütün lise türlerinde büyük ölçüde aynı olması ve uygulamadaki benzerlikler olabilmektedir.

Öğreticilerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının bitirilen üniversite mezuniyet bölümüne bağlı olarak anlamlı bir farklılık olup/olmadığını test etmek için uygulanan Varyans Analizi (ANOVA) testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2.2.4. Öğreticilerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Üniversiteden Mezuniyet Bölümü Değişkenine Göre ANAOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Alan	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler Sayısal Dersler	90	1,57	,59	1,86	,13	Yok
	GS. ve Spor Dersleri	65	1,35	,39			
	Meslek Dersleri	32	1,49	,57			
		60	1,53	,70			
Görev Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler Sayısal Dersler	90	1,83	,64	1,32	,26	Yok
	GS. ve Spor Dersleri	65	1,63	,50			
	Meslek Dersleri	32	1,77	,73			
		60	1,77	,68			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Sözel Dersler Sayısal Dersler	90	1,81	,66	1,02	,38	Yok
	GS. ve Spor Dersleri	65	1,65	,67			
	Meslek Dersleri	32	1,79	1,01			
		60	1,63	,68			
Mesleki Kaygı (Genel)	Sözel Dersler	90	1,73	,59	1,26	,28	Yok
	Sayısal Dersler	65	1,54	,48			
	GS. ve Spor Dersleri Meslek Dersleri	32	1,68	,75			
		60	1,64	,66			

*p>0,05

Tablo 4.2.2.4'e incelendiğinde Anova analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin üniversiteden mezun oldukları bölüme göre anlamlı derecede bir farklılık göstermediği (F=1,26; p>0,05) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar (F=1,86; p>0,05), Görev Merkezli Kaygılar (F=1,32; p>0,05) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar (F= 1,02; p>0,05) alt boyutlarına ilişkin algılarının üniversiteden mezun olunan bölüme göre yine herhangi bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin üniversiteden mezun olunan bölüme göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı düzeylerinin benzer özellikte olduğu görülmüştür. Özellikle 1999'dan beri üniversitelerin eğitim

fakültelerinde uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme programının belli standartlarda olması nedeniyle mezun olunan bölüme göre farklılık oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğreticilerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlerin kariyer planlarına göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.5'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.5. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Kariyer Planı Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Kariyer Planı	n	\bar{x}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,46	,54	-2,05	,05
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,67	,72		
Görev Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,74	,63	-,79	,43
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,83	,62		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Öğretmenlik	211	1,70	,72	-1,14	,25
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,85	,75		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Öğretmenlik	211	1,63	,60	-1,37	,17
	Yöneticilik ve Diğer	36	1,78	,66		

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.5 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analiziyle öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin kariyer planlarına göre anlamlı farklılık göstermediği ($t= -1,37$; $p>0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t= -2,05$; $p>0,05$), görev merkezli kaygılar ($t= -,79$; $p> 0,05$) ve öğrenci merkezli kaygılar ($t= -1,14$; $p> 0,05$) alt boyutlarının tamamında kariyer planına göre farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Bu bulgulardan yola çıkarak öğretmenlerin kariyer planının öğretmenlik ya da yöneticilik veya diğer olması mesleki kaygı düzeylerinde ve alt boyutlarda herhangi bir farklılık oluşturmadığı, bunun nedeninin ise yukarıda da görüldüğü üzere çoğunun öğretmen olarak kariyerini sürdürmeyi planladığı çok azının yöneticilik ve diğer kariyer planı olarak görüş bildirenler için de eğitim yöneticiliği görevlendirme olup asıl görev öğretmenliktir anlayışı hakimdir. Dolayısıyla görevlendirme süresi bittiğinde de asıl görev olan öğretmenliğe dönüş yapılmaktadır. Dolayısıyla böyle bir yapıdan kariyer planını göre farklılık çıkmaması beklenen bir durum olarak karşılanmıştır. Bu sonucun çıkmasının nedeni öğretmenlik mesleğinin çok da kariyer planı vadetmemesi şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının ailede öğretmen olma durumuna göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan Varyans Analizi (ANOVA) testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.4'te verilmiştir.

Tablo 4.2.2.6. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Ailede Öğretmen Olma Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Ailede Öğretmen Olma Durumu	n	\bar{x}	s	F	p	Fark
Ben Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba Kardeş	39	1,45	,79	1,20	,30	Yok
	Diğer	34	1,37	,48			
	Yok	75	1,58	,56			
		99	1,48	,51			
Görev Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba Kardeş	39	1,74	,71	,23	,87	Yok
	Diğer	34	1,70	,62			
	Yok	75	1,80	,65			
		99	1,74	,59			
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Anne ve/veya Baba Kardeş	39	1,58	,78	1,08	,35	Yok
	Diğer	34	1,88	,80			
	Yok	75	1,75	,72			
		99	1,70	,67			
Mesleki Kaygı (Genel)	Anne ve/veya Baba Kardeş	39	1,59	,73	,37	,77	Yok
	Diğer	34	1,65	,59			
	Yok	75	1,71	,60			
		99	1,640	,57			

* $p>0,05$

Tablo 4.2.2.6'ya bakıldığında yapılan Anova Testi ile analizi neticesinde öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlerin ailelerinde öğretmen olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($F= ,37$; $p>0,05$) görülmüştür. Alt boyutlara bakıldığında; Ben Merkezli Kaygılar ($F=1,20$; $p>0,05$), Görev Merkezli Kaygılar ($F= ,23$; $p>0,05$) ve Öğrenci Merkezli Kaygılar ($F= 1,08$; $p>0,05$) alt boyutlarına ilişkin algılarının ailede öğretmen olma durumuna göre yine herhangi bir farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bulgulardan yola çıkılarak öğretmenlerin kaygı düzeyleri ve alt boyutları düzeylerinin onların ailelerinde öğretmen olma durumuna göre herhangi bir farklılık göstermediği dolayısıyla mesleki kaygı

düzeylerinin hepsinde benzer özellikte olduğu görülmüştür. Ailesinde öğretmen olma durumuna göre algılarının farklılık göstermemesinin sebebi öğretmenlik mesleğinin iş garantili ve devlet garantili olarak görülmesinden kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlerin mesleki bilgi düzeylerine göre ilişki için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.7’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.7. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Mesleki Bilgi Düzeyi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Mesleki Bilgi Düzeyi	n	\bar{x}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,36	,48	-5,70	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	1,80	,67		
Görev Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,60	,55	-6,13	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	2,11	,66		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Yeterlidir	175	1,60	,65	-4,09	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	2,01	,81		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Yeterlidir	175	1,52	,52	-,5,56	,00
	Orta düzeyde yeterlidir	72	1,97	,68		

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.7 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin mesleki bilgi düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -5,56$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -5,70$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -6,13$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -4,09$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında mesleki bilgi düzeyine göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında mesleki bilgi düzeyine göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında mesleki bilgi düzeyleri “yeterlidir” diyenlerin mesleki kaygılarının “orta düzeyde yeterlidir” diyenlerden daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının görev ve öğrenci merkezli boyutlarda ve “orta düzeyde yeterlidir” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin mesleki bilgi düzeyi yeterliliği olduğu ve bilgi düzeyi “orta düzeyde yeterli” bile olsa mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile öğrenci boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlik mesleğinde bilginin hala en önemli güç kaynağı olduğu ve kaygıyı azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre ilişkisi için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.8’de verilmiştir.

Tablo 4.2.2.8. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Öğretmenlikte Kendine Güvenme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Öğretmenlikte kendine güvenme durumu	n	\bar{x}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,42	,48	-5,43	,00
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	1,98	,87		
Görev Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,69	,57	-4,33	,00
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,19	,80		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	Kendime güveniyorum	215	1,66	,99	-3,09	,00
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,08	,99		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	Kendime güveniyorum	215	1,59	,54	-4,43	,00
	Kendime orta düzeyde güveniyorum	32	2,09	,85		

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.8 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -4,43$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -5,43$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -4,33$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -3,09$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında öğretmenlikte kendine güvenme durumuna göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlikte kendine güvenmede “kendime güveniyorum” diyenlerin mesleki kaygılarının “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlerden daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının görev merkezli kaygı boyutunda ve genel mesleki kaygılarda olup “kendime orta düzeyde güveniyorum” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin

öğretmenlikte kendine güvenme durumu olduğu ve öğretmenlikte kendine güvenme düzeyi “orta düzeyde güvenme” düzeyinde olsa dahi mesleki kaygıyı arttırdığı ve bunun da daha çok görev boyutu ile genel mesleki kaygılarda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyleri ile alt boyutlarına yönelik algılarının öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık gösterip/göstermediği test etmek için yapılan t testi analizi sonuçları Tablo 4.2.2.9’da verilmiştir.

Tablo 4.2.2.9. Öğretmenlerin Mesleki Kaygı ve Alt Boyutlarına Yönelik Algılarının Öğretmenlik Mesleğini İsteyerek Seçme Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumu	n	\bar{x}	s	t	p
Ben Merkezli Kaygılar	İsteyerek seçtim	212	1,45	,55	-2,67	,00
	İsteyerek seçmedim	35	1,73	,69		
Görev Merkezli Kaygılar	İsteyerek seçtim	212	1,69	,57	-3,64	,00
	İsteyerek seçmedim	35	2,11	,83		
Öğrenci Merkezli Kaygılar	İsteyerek seçtim	212	1,64	,63	-4,28	,00
	İsteyerek seçmedim	35	2,19	1,04		
Öğretmenlik Mesleği Kaygıları (Genel)	İsteyerek seçtim	212	1,59	,54	-3,80	,00
	İsteyerek seçmedim	35	2,01	,82		

* $p < 0,05$

Tablo 4.2.2.9 incelendiğinde Bağımsız Örneklem T Testi analizi sonucunda öğretmenlerin mesleki kaygı düzeyinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği ($t = -3,80$; $p < 0,05$) tespit edilmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Ben merkezli kaygılar ($t = -2,67$; $p < 0,05$), Görev merkezli kaygılar ($t = -3,64$; $p < 0,05$) ve Öğrenci merkezli kaygılar ($t = -4,28$; $p < 0,05$) alt boyutlarının tamamında öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre farklılık görüldüğü tespit edilmiştir. Bulgular mesleki kaygı ve alt boyutlarının tamamında öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme durumuna göre farklılık olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında bütün boyutlarda ve ölçek ortalamasında öğretmenlik mesleğini “isteyerek seçen”lerin mesleki kaygılarının “isteyerek seçmeyen”lere göre daha az olduğu görülmüştür. Yine en yüksek mesleki kaygının öğrenci ve görev merkezli kaygı boyutunda ve “isteyerek seçmedim” diyenlere ait olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgulardan mesleki kaygının en büyük sebeplerinden birinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip/seçmeme durumuna göre değiştiği ve isteyerek seçmeyenlerin mesleki kaygılarının daha yüksek olduğu ve bunun da daha çok öğrenci ve görev boyutunda kendini gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Her meslek grubunda olduğu gibi öğretmenlikte de isteyerek seçme durumunun kalite, verimlilik ve iş doyumunu artırırken kaygı, endişe ve tükenmişlik duygularını azalttığı söylenebilir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Öğretmenlerin bu çalışmada hayat olan bağlılıkları ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişki incenmiş ve yaşama ait bağlılıklarının bazı değişkenlerle ilişkisi ve kurumsal mutluluğun diğer değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.

Öğreticilerin mesleki açıdan kaygı düzeyinin boyutu ve alt boyutlarının; “Ben merkezli kaygılar alt boyutu”, “Görev merkezli kaygılar alt boyutu”, “Öğrenci merkezli kaygılar alt boyutu” ve kullanılan ölçeğin tamamı bakımından algılarının “Çok az” düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Öğreticilerin ben merkezli-bireysel olarak, göreve bağlı olarak ve hayatını değiştirmeye çalıştığı öğrencilerine bağlı olarak herhangi bir kaygı ve endişe duymadıkları gibi genel manada mesleki bakımından da herhangi bir kaygı duymadıkları neticesine varılmıştır. Yapılan çalışmadan elde ettiğimiz sonuçlar Doğan ve Çoban (2009) ve Köse (2006) araştırma bulguları kaygı ve endişe düzeylerinin az olduğu bulgusunu destekler durumdadır. Bunun yanında Cabı ve Yalçınalp (2009) ile Mergen vd. (2014)’nin yüksek derecede kaygılar taşımakta oldukları ve Köklükaya ve Yıldırım (2016)’ın orta seviyede kaygı taşıdıkları bulgusuyla örtüşmemekte ve farklılık göstermektedir. Sonuç bakımından öğreticilerin bireysel ve toplumsal sebeplerden dolayı mesleki bakımdan kaygıları birbirinden oldukça fazla farklılık gösterebilmektedir. Bu durumu biz hayatın olağan akışında kabul etmeli ve görmeliyiz.

Öğreticilerin mesleki bakımdan kaygı düzeyinin ve alt boyutlarının erkek kadın olmasına, üniversiteye ilk girerken tercih sırasına, bitirdikleri ortaöğretim kurumu türüne, Yükseköğretimden mezun olarak bitirdikleri bölüm, hayatının planlaması sırasında kariyer planlarının etkisi ve çekirdek ailelerinde öğretmen olma durumuna göre anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Fakat öğreticilerin

mesleki bakımdan bilgi düzeyinin seviyesi, öğretmenlik mesleğinde kendine ne oranda güven duyduğu ve öğreticilik mesleğini kendi arzusuyla tercih etme durumlarına bakarak anlamlı bir oranda farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ele geçirilen bu sonuçların Kula Şanlı ve Saraç (2016)'ın ulaştığı olduğu "cinsiyet, fakülte/yükseköğretim, anne-baba tutumu, ailenin ortalama aylık geliri ve barınılan yer" değişkenlerine göre öğrencilerin sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülürken "üniversiteye giriş yılı ve ağırlıklı genel not ortalamaları"yla sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık görülmediği" bulgusuyla kısmen örtüştüğü görülmüştür. Kafkas ve diğerleri (2010)'nin "kaygı düzeylerinin erkek kadın olma, bölümü kendi arzusuyla tercih etme durumuna bakarak anlamlı bir farklılık görülmediği" bulgusunun cinsiyet değişkenine göre bulgusu aynı iken kendi tercihiyle seçme durumuna göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın örneklem kümesinin demografik değişkenlerine göre araştırmalarda farklı neticelerinin ortaya çıkması böylesine büyük bir camia da çok sesliliğin bir neticesi olarak görülebilir.

Mesleki kaygı ve alt boyutlarında mesleki bilgi düzeyine bağlı olarak farklılıklar olduğu belirtilmiştir. Sıralama ortalamaları incelendiğinde, mesleki bilgilerini "yeterli" olarak derecelendiren bireylerin, bilgilerini "orta düzeyde yeterli" olarak tanımlayanlara kıyasla tüm boyutlarda ve genel ölçekte daha düşük düzeyde mesleki kaygı yaşadıkları görülmektedir. Ayrıca, mesleki kaygı düzeylerinin en yüksek düzeyde, özellikle görev ve öğrenci merkezli kaygı alanlarında bilgilerini "orta düzeyde yeterli" olarak sınıflandıranlar tarafından bildirildiği bulunmuştur. Bu gözlemler, mesleki kaygıya birincil katkıda bulunanlardan birinin mesleki bilginin algılanan yeterliliği olduğunu göstermektedir. "Orta düzeyde yeterli" bilginin kendi kendine değerlendirilmesi bile, özellikle görev ve öğrenci boyutlarında belirgin olmak üzere, artan mesleki kaygı ile ilişkili görünmektedir. Bulgular, mesleki yeterlilik ve kaygı arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki olduğunu gösteren Saracaloğlu ve ark. (2009) tarafından yapılan sonuçla örtüşmektedir. Ayrıca Bozdam ve Taşgın (2008 tarafından yapılan ve kaygının görev merkezli bir bağlamda daha belirgin olma eğiliminde olduğunu vurgulayan araştırmayı destekler niteliktedir.

Bulgular, öğretim öz güveni seviyelerinde dikkate değer bir fark olduğunu göstermektedir. Sıralama ortalamaları incelendiğinde, "orta derecede kendine güvenen" olarak tanımlanan bireylerin, kendilerini "kendinden emin" olarak görenlere kıyasla tüm boyutlarda ve genel ölçek ortalamasında önemli ölçüde daha yüksek mesleki kaygılar ifade ettiği görülmektedir. Özellikle, mesleki kaygıların en yüksek seviyeleri, özellikle "orta derecede kendine güvenen" olduğunu bildirenler arasında, görev merkezli kaygı boyutu ve genel mesleki kaygılarla ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle, öğretimde öz güvenin mesleki kaygılarda önemli bir rol oynadığı sonucuna varılabilir. Orta düzeyde bir öz güven bile, özellikle görevle ilgili ve genel alanlarda, artan mesleki kaygılara katkıda bulunuyor gibi görünmektedir.

Öğretmenlerin kariyer kaygısı düzeyi ve alt boyutları, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemelerine göre büyük farklılıklar göstermektedir. Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçenlerin kariyer kaygısının anlamlı düzeyde farklı olduğu ortaya çıkmıştır. "Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçmeme" tüm boyut ve ölçeklerde ortalama olarak düşüktür. Yine kariyer kaygısının öğrenci merkezli kaygı ve görev merkezli kaygı boyutlarında en yüksek olduğu, "Bunu kendi isteğimle seçmedim" diyenlerde ortaya çıktığı görüldü. Sonuç olarak kariyer kaygısının temel nedenlerinden birinin kişinin öğretmenlik mesleğini isteyerek seçip seçmemesine bağlı olduğu, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçmeyenlerin kariyer kaygısının daha fazla olduğu ve bunun daha belirgin hale geldiği sonucuna ulaşımlardır.

Bu bulgunun Kafkas ve diğerleri (2010)'nin isteyerek seçme durumuna göre anlamlı farklılık görülmediği bulgusuyla çelişmekte olduğu görülürken Saracaloğlu ve diğerlerinin (2009)'nin "isteyerek gelen öğrencilerin, mesleğe yönelik kaygılarının düşük olduğu" bulgusunu destekler nitelikte olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

- Öğretmenler arasında mesleki kaygının optimum düzeyde tutulmasına yardımcı olmak için çeşitli etkinlikler planlamak ve katılımlarını teşvik etmek faydalı olacaktır.
- Öğretmenlik mesleğindeki bireylerin mesleki bilgilerini artırırken mesleki kaygılarını da hafifletmek mümkündür.
- Öğretmenler, öz güvenlerini azaltabilecek yüksek mesleki kaygı seviyeleri yaşayabilirler.
- Öğretmenlik mesleğini isteyerek seçen bireyleri teşvik etmek mesleki kaygıyı hafifletmeye yardımcı olabilir.

- Bu çalışma, daha geniş ve daha genelleştirilebilir sonuçlara varılmasına olanak tanıyan çeşitli yerlerde yürütülme potansiyeline sahip bir çalışmadır.
- Öğretmenlerin yaşam memnuniyeti ve genel kurumsal mutluluk konusunda eğitimdeki hem iç hem de dış paydaşların bakış açılarını araştırmak faydalı olabilecektir.
- Olumsuz duyguların kurumsal mutluluk üzerindeki etkisini azaltmak için adımlar atılabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S., ve Aydın, M. (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299..
- Aytaç S., Keser, A. (2002) “İşsizliğin Çalışan Birey Üzerindeki Etkisi: İşsizlik Kaygısı”, http://www.isguc.org/arc_view.php?ex=48.
- Aytaç, K. (1984). *Eğitim Politikası üzerine Konuşmalar*, Ank. Üni. yay.
- Balaman, F. & Gelibolu, M. F. (2018). Pedagojik formasyon öğrencilerinin geleceğe yönelik beklentileri ile mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Curr Res Educ*, 4(2), 86-93.
- Bedel, E.F. (2008). Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ve Bazı Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1), 31-48.
- Borich, G. D. (1996). *Effective teaching methods*. 3rd edn. Columbus, OH: Prentice Hall, Inc
- Bozdam, A. (2008). *Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Bozdam, A. ve Taşgın, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1), 44-53.
- Bozdam, A., & Taşgın, Ö. (2008). *Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Butt, G., MacKenzie, L. and Manning, R. (2010) Influences on British South Asian women’s choice of teaching as a career: “You’re either a career person or a family person; teaching kind of fits in the middle”. *Educational Review*, 62(1), 69-83.
- Cabı, E., ve Yalçınalp S. (2009). *Öğretmen adaylarının mesleki ve eğitim teknolojilerini kullanma kaygı düzeylerine yönelik görüşleri*, IV. International Educational Technology Conference, Hacettepe Üniversitesi, S. 579.
- Cabı, E., Yalçınalp, S. (2013) Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (mkö): geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 44: 85- 96
- Celep, C. (2004). *Meslek olarak öğretmenlik*. (1. Basım), Amı Yayıncılık.
- Chotas, T. J., Cari E. T. (1976). Teacher Anxiety: A Review With Recommendations. *Review of Educational Research*, Spring. 46 (2): 159-184
- Cüceloğlu, D. (2004). *İnsan ve davranışı*. (13. Basım), Remzi Kitabevi.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve fen edebiyat fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127..
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 160- 167
- Çelikten, M., Şanal, M., Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2): 207-237.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2011) Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 3-25.

- Dilmaç, O. (2010). Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Doğan, T. ve Çoban, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim dergisi*, 34(153),158-168.
- Ertürk, S. (1997). *Eğitimde Program Geliştirme*. Yelkentepe Yayınları.
- Fuller FF. Concerns of teachers: A develop mental conceptualization. *Amerikan Educational Research Journal*, 1969; 6: 207-226.
- Geçtan, E., (1981). *Psikanaliz ve Sonrası*. Hür Yayın AŞ.
- Gelen, İ. ve Özer, B. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerine sahip olma düzeyleri hakkında öğretmen adayları ve öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9),39-55.
- Işık, A., Çiltaş ,A., ve Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (1), 5362
- Işık, E. (1996). *Nevrozlar*, Kent Matbaası.
- Kafkas, M.E., Açak, M., Çoban, B., ve Karademir, T., (2010) Beden Eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*, 11(2), 93-111.
- Karasar, N. (2005), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları,
- Karip, E. (2007). “Önsöz”. Ed. Emin Karip. *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem A Yayıncılık.
- Kaya, A., Büyükkasap, E. (2005). Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri: Erzurum Örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 367-380.
- Kök, M., Çiftçi, M., ve Ayık, A. (2011). Öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine ilişkin bir inceleme (okul öncesi öğretmenliği örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 169-183
- Köklükaya, A. N., Yıldırım, E. G. (2016). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Kaygı Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (43)
- Köknel, Ö. (1989) *Genel ve Klinik Psikiyatri*. Nobel Tıp Kitabevi.
- Köknel, Ö. (1995). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. 13. Basım. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köksal, N. (2008) Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmen, müdür ve bakanlık yetkilileri tarafından değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 36-46
- Köse, H.S., (2006). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 80-89.
- Kula Şanlı, K., ve Saraç, T. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242
- Kurtuldu, M., ve Ayaydın, A. (2010). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin mesleki kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28, 111-118.
- Kuzgun, Y.(2004). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. (2.Basım), Nobel Yayın dağıtım
- MEB, (2008). *Öğretmen yeterlikleri: Öğretmenlik mesleği genel ve özel alan yeterlikleri*. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Mergen, H, Arslan, H., MErgen, B. E., Arslan, E. (2014). Öğretmen Adaylarının Mesleklerine Yönelik Tutum ve Kaygıları, *NWSA-Education Sciences*, 1C0612, 9, (2), 162-177.
- Öner, N. (1977). *Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin Türk Toplumundaki Geçerliliği*, Doçentlik Tezi, Ankara.

- Özbek, R., Kahyaoglu, M., Özgen, N. (2007) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221-232.
- Özkan, K. K. (2011). Kaygı (Anksiyete). [ttp://www.sokratespsikiyatri.com.tr/index.php](http://www.sokratespsikiyatri.com.tr/index.php)
- Öztürk, O. (1997). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Hekimler Yayın Birliği, 43-47
- Pişkin, M. (2012). *Kariyer gelişim sürecini etkileyen faktörler*. B.Yeşilyaprak (Editör) Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığına giriş içinde (ss. 4478), İkinci baskı, Pegem Akademi.
- Saban, A., Korkmaz, İ., Akbaşlı, S.(2004).Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları, *Eğitim Araştırmaları*, (17), 198 –209.
- Saracaloğlu, A. S., Kumral, O., Kanmaz A. (2009) “Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlilikleri, Kaygıları ve Akademik Güdülenme Düzeyleri”. *Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4: 38-54.
- Şahin, A.E. (2011) Meslek ve öğretmenlik, eğitim bilimine giriş, Editör: Veysel Sönmez, Anı Yayıncılık, Ankara, s. 266-310.
- Tanrıoğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55-67.
- Taşgın Ö. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi" *Selçuk Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2):679-686.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2005), Türkçe Sözlük, Ankara Temiz, E. (2011). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet ve alan değişkenleri açısından incelenmesi. *eJournal of New World Sciences Academy*, 6(2), 303-310.
- Tracey, J.G.T., and Hopkins, N. (2001). Correspondence of interests and abilities with occupational choice. *Journal of Counseling Psychology*, 48(2), 178-189
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.
- Tümkaya, S., Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). Kpss'ye girecek öğretmen adaylarındaki umutsuzluk ve durumluk-sürekli kaygı düzeylerini yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *KUYEB*, 7/2
- Ünaldı, Ü.E., ve Alaz, A. (2008). Coğrafya öğretmenliğinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26,1-13.
- Üstün, E., Erkan, S. ve Akman, B. (2004). Türkiye'de Okulöncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Bilimler Dergisi*, 10, 129-136.
- Varol, Ş. (1990). *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun,
- Wagner, L. A. (2008). Occupational stress and coping resources of K--12 probationary teachers, *Doctoral Thesis / Dissertation* 157 Pages
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (1) 33-46
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Mesleki rehberlik ve psikolojik danışma*. (2.Basım), Pegem Akademi, Ankara
- Yeşilyurt, E. (2009) Öğretmenlerin sahip oldukları niteliklere yönelik algıları (Elazığ ili örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, 183, 169-189.
- Yetim, A.A ve Göktaş, Z. (2004) Öğretmenin mesleki ve kişisel nitelikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 12(2), 541-550.
- Yılmaz, E. (2007). "Bir Meslek Olarak Öğretmenlik". 12. Bölüm. Ed. Emin Karip. Eğitim Bilimine Giriş. Pegem A Yayıncılık: 317- 336.